

*Міжнародна студентська науково – практична конференція
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ, ТЕХНІЧНИХ ТА
ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СФЕР»*

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«БЕРЕЖАНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

**Міжнародна студентська
науково-практична конференція**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ
АГРАРНИХ, ТЕХНІЧНИХ ТА ЕКОЛОГО-
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СФЕР**

*Збірник тез доповідей
(2 листопада 2023 року)*

БЕРЕЖАНИ 2023

УДК 654.071

*Рекомендовано Вченою радою
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
(Протокол № 3 від 31.10. 2023 року)*

Актуальні питання розвитку аграрних, технічних та еколого-соціально-економічних сфер: зб. матеріалів учасн. міжнародної студентської науково-практичної конференції / Бережани. ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут». 2023. 262 с.

Редакційна колегія:

Жибак М.М. – директор ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»;

Білик С. Г. – заступниця директора з навчальної та навчально-методичної роботи;

Судомир С. М. – завідувачка відділу навчально-науково-інноваційної діяльності;

Фльонц О. В. – декан агроінженерного факультету;

Ярема Л. В. – деканша факультету економіки та природокористування;

Бунько В. Я. – декан факультету енергетики та електротехніки;

Сливінська О.Б. – провідна фахівчиня з наукової роботи студентів відділу навчально-науково-інноваційної діяльності.

Відповідальний за випуск: Сливінська О.Б.

Укладач: Сливінська О.Б.

Адреса конференції:

47501, м. Бережани, вул. Академічна, 20

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України “Бережанський агротехнічний інститут”

E-mail: studconf_bati@ukr.net

Web-сайт: <http://bati.nubip.edu.ua>

Відповідальність за зміст і достовірність публікації несуть автори доповідей та їх наукові керівники.

можуть укладатися як між компаніями однієї галузі, так і між компаніями різних галузей [2].

Специфіка формування стратегічного підходу виглядає по-різному для організацій, які вибирають загальну стратегію зростання або стратегію скорочення. Для кризових умов вибір стратегічних альтернатив для організацій, які здатні забезпечити собі стабільний розвиток, обмежується або концентрованим зростанням, або диверсифікацією. Організації, які не можуть втримати попередню частку ринку та темпи зростання при зменшенні інвестування у розвиток, змушені перейти до стратегій скорочення, що є характерним для функціонування за фінансово-економічної кризи.

Використана література:

1. Чернявський. О.Д. Антикризове управління підприємством. К.: МАУП, 2006. 256 с.
2. Крукенберг Д. Корпоративна стратегія компанії в період кризи. URL: <http://www.dt.ua/2000/2675/66150/>.
3. Маховка В.М. Процес, методи та функції антикризового управління на підприємстві. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2012. № 1. С. 219-225.

Совінський Т.А., ЕАБм-23-1

Хмельницький національний університет

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА РИЗИКІВ

Науковий керівник – Диха М.В., д.е.н., професорка

Сучасний світ стикається з численними екологічними проблемами, які призводять до серйозних наслідків, включаючи зміну клімату, виснаження природних ресурсів, втрату біорізноманіття та забруднення навколишнього середовища. Ці проблеми мають глобальний характер і вимагають спільних зусиль для їх вирішення.

Для забезпечення екологічної безпеки необхідні спільні зусилля націй та інституцій, адже проблеми екологічного характеру не мають кордонів.

Серед глобальних викликів для забезпечення екологічної безпеки є руйнування озонового шару атмосфери: посилення тепличного ефекту в результаті зростання рівня викидів метану, аерозолів, радіоактивних газів, підвищення температури повітря тощо; глобальні зміни клімату: танення льодовиків Арктики, підняття рівня Світового океану, зміна частоти та інтенсивності випадання опадів, неперворотні зміни в еко- та біосистемах. Рівень моря в усьому світі підійматися в середньому на 3,2 мм на рік. У 2020 р. танення льоду Гренландії призвело до підняття рівня Світового океану на 2,2 мм лише за два місяці. Тоді ж танення льодів Антарктики обумовило підйом рівня моря приблизно на 1 мм на рік. Підвищення рівня води матиме руйнівний вплив на мешканців прибережних зон.

Глобальною проблемою є забруднення Світового океану через екстенсивну діяльність, в т.ч. забруднення отруйними і радіоактивними речовинами, антропогенними нафтопродуктами, важкими металами і складними органічними сполуками; насичення води вуглекислим газом з атмосфери. Світовий океан поглинає близько 30% вуглекислого газу, який викидається в атмосферу Землі. Виділення двоокису вуглецю є невід'ємним

наслідком як антропогенної діяльності, так і багатьох природних процесів, зокрема, – лісових пожеж. Навіть найменша зміна в шкалі рН може мати значний вплив на морські екосистеми, що спричиняє загибель деяких їх видів (особливо коралових рифів, адже вони мають низьку толерантність до змін умов середовища), зміну трофічних ланцюжків, руйнування оселищ та, у підсумку, все швидшу втрату біорізноманіття. Щороку понад 8 млн. тонн пластику потрапляє в океан. А згідно з останніми дослідженнями [1], ця цифра може сягати до 14 млн. тонн на рік. В океані, як і на суходолі, під впливом зовнішніх чинників пластик розкладається на дрібні частинки, – мікропластик, який вже забруднив всю планету. У 2022 р. мікропластик вперше виявили у снігу в Антарктиді. Якщо не вжити заходів, забруднення пластиком зростатиме у геометричній прогресії, й можуть виникнути нові непередбачувані наслідки такого забруднення.

Однією із найбільш традиційних екологічних проблем є забруднення повітря. Дані Всесвітньої організації охорони здоров'я свідчать, що 9 із 10 людей дихають повітрям, яке містить високий рівень забруднювальних речовин; і як наслідок, від 4,2 до 7 млн. людей у всьому світі щороку помирають через забруднене повітря. Здебільшого повітря забруднюється об'єктами промисловості та різноманітним транспортом. Тому, питання очисних систем є надзвичайно актуальним.

Вагомою екологічною проблемою є промислова та безконтрольна вирубка лісів. Щогодини вирубується лісів площею з 300 футбольних полів. Якщо темпи та підхід до вирубки та відновлення лісів не зміниться, то до 2030 р. на планеті може бути лише 10% лісів від існуючих.

За результатами дослідження [7] 33 країни стикаються з надзвичайно високим рівнем нестачі води. Чотирнадцять із 33 країн знаходяться на Близькому Сході, у т.ч. дев'ять із них мають надзвичайно високий рівень водного стресу у світі й значною мірою сподіваються у перспективі на використання підземних вод та опріснення морської води. Проблема обмеженості водних ресурсів є важливим аспектом багаторічного конфлікту між Палестиною та Ізраїлем, поширення діареї та малярії в Ємені, оскільки 80% населення країни мають обмежений доступ до чистої води.

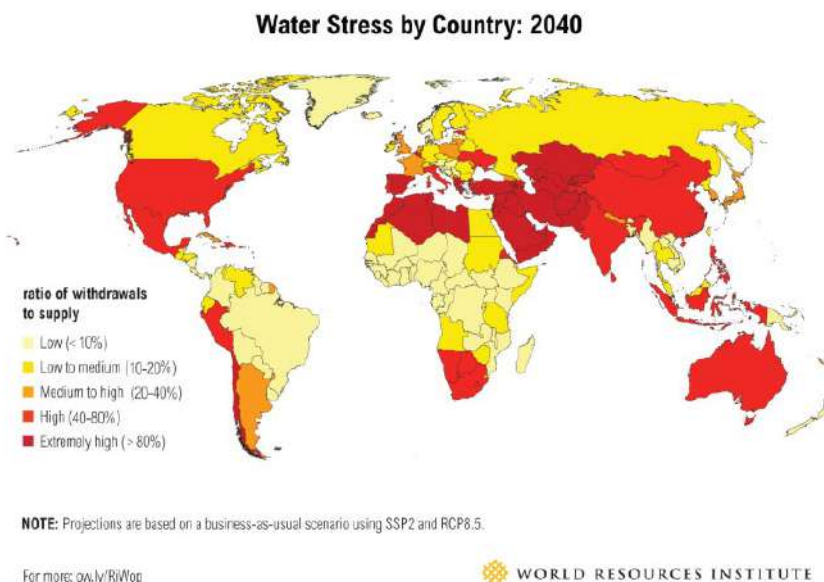

Рис 1. Нестача води за країнами: 2040, [7].

Варто зазначити, що в контексті як глобальних цілей сталого розвитку, так і визначених національних цілей сталого розвитку [5], які передбачають виконання

завдань за чотирма ключовими напрямками: 1) справедливий соціальний розвиток; 2) сталі економічне зростання та зайнятість; 3) ефективне управління; 4) екологічна рівновага та розбудова стійкості, 6 із 17 цілей сталого розвитку так чи інакше стосуються екологічної безпеки, збереження довкілля (Ціль 6 – Чиста вода та належні санітарні умови; Ціль 7 – Доступна та чиста енергія; Ціль 12 – відповідальне споживання та виробництво; Ціль 13 – Пом'якшення наслідків зміни клімату; Ціль 14 – Збереження морських ресурсів та Ціль 15 – Захист і відновлення екосистем суші).

Загрози безпеці глобальних масштабів суттєво погіршили прогнози досягнення Цілей сталого розвитку. Наслідки війни в Україні уже відчутні у різних країнах світу. Глобальний контекст питань безпеки не обмежуються кордонами будь-якої країни чи сферами/галузями впливу [2-4].

У публікації [2] зазначено, що більшість проблем екологічного спрямування є проблемами глобального рівня. Зокрема, не існує «локальних наслідків/ефектів» викидів вуглекислого газу; загрози для екології в одному місці, є загрозами для усього глобального світу, для клімату. Війна росії проти України спричинила людські жертви, масштабні руйнування промислової та цивільної інфраструктури, а також видимі та ще невидимі наслідки екологічного характеру, які будуть відчутні роками.

Воєнні дії пов'язані із постійними пожежами та вибухами, тому мільйони тонн викидів потрапляють в атмосферу (дрібнодисперсний пил, оксиди азоту, оксиди сірки, альдегіди, ангідриди тощо) Станом на травень 2023 р. у результаті бойових дій в атмосферне повітря потрапило близько 1,2 млн. тонн забруднюючих речовин, включаючи 430 тис. тонн оксиду вуглецю, 700 тис. тонн пилу та 40 тис. тонн неметанових летких органічних сполук, а також значна кількість важких металів та інших шкідливих речовин.

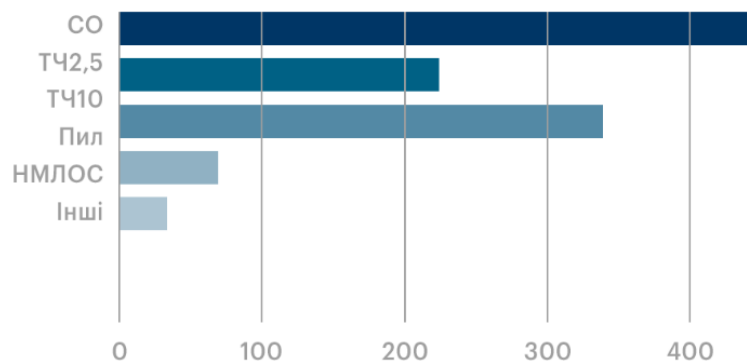

Рис 2. Обсяги викидів забруднюючих речовин, тонн, [6].

Лісові та трав'яні пожежі, що виникли через військові дії, виявилися основним джерелом викидів. Їхні обсяги складають відповідно 46,6 тис. гектарів і понад 471 тис. гектарів. На значних територіях України є суттєве пошкодження поверхневого шару ґрунтів внаслідок будівництва фортифікаційних споруд, вибухів та згоряння боеприпасів, проведення військових маневрів тощо. Під ризиком пошкодження та забруднення опинилося 186 тис. км² земель, що становить практично 31% території України. З них понад 20 тис. км² земель пошкодженні більше ніж на 75%. Найбільшої шкоди зазнали території Донецької, Харківської та Запорізької областей. Станом на травень 2023 р. наслідки вище описаних викидів оцінено в 4,2 млрд. дол. Зокрема, в 1,8 млрд. дол. оцінено шкоду від лісових пожеж, 1,6 млрд. дол. – від трав'яних пожеж та 752 млн. дол. – від горіння нафти та нафтопродуктів. Загальні збитки від пошкодження територій та порушення ґрунтів внаслідок військових дій оцінено в 9,8 млрд. дол. Ці підрахунки не

враховують прямі збитки, завдані внаслідок підриву російськими окупантами Каховської ГЕС на Херсонщині 6 червня 2023 р. [6].

Для забезпечення екологічної безпеки в умовах глобальних викликів та ризиків необхідно реалізовувати системні дії щодо зменшення викидів парникових газів; ефективного використання природних ресурсів; збереження біорізноманіття; зменшення/нівелювання забруднення навколишнього середовища. Важливо розвивати екологічно чисті технології, вдосконалювати законодавство, підтримувати дослідження та навчання з екологічних питань, а також активно взаємодіяти на міжнародному рівні для розв'язання загальносвітових проблем. Екологічна безпека вимагає спільних зусиль націй та інституцій для забезпечення збалансованого підходу до розв'язання глобальних екологічних проблем і збереження природи для майбутніх поколінь.

Використана література:

1. Глобальні екологічні проблеми 2023 року. URL: <https://www.savedniipro.org/globalni-ekologichni-problemi-2023/>
2. Диха М. Екологічна безпека під призвою війни в Україні. *Глобальні та національні тенденції у галузі наук про життя: збірник наукових праць за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конференції (6 квітня 2023 р.)*. Ніжин: ВП НУБіП «Ніжинський агротехнічний інститут». 2023. С. 145-147. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/13751>
3. Диха М.В. Концепція сталого розвитку під призвою воєнного часу. *Економіка підприємства: теорія і практика: зб. матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (12-13 жовтня 2022 р.)*. Київ: КНЕУ ім. В. Гетьмана. 2022. С. 137-141. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/13097>
4. Диха М.В. Україна у системі міжнародної безпеки та досягнення глобальних цілей сталого розвитку. *Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20 жовтня 2022 р.)*. Бережани: ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут». 2022. С. 48-51. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/13098>
5. Цілі сталого розвитку. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/goals/>
6. Яких екологічних наслідків зазнала Україна за час війни окрім збитків від підриву Каховської ГЕС. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/yakih-ekologichnih-naslidkiv-zaznala-ukrayina-za-chas-viyini-okrim-zbitkiv-vid-pidrivu-kahovskoyi-ges/>
7. Maddocks A., Young R.S., Relg P. Ranking the World's Most Water-Stressed Countries in 2040. *World Resources Institute*. 2015. URL: <https://www.wri.org/insights/ranking-worlds-most-water-stressed-countries-2040>